

Mozart zongorája Budán

Hét évtizeden át rejtőzött egy budai lakásban, s csak a közelmúltban került elő a Magyar Nemzeti Múzeum egyik legjelentősebb idei szerzeménye, a halhatatlan bécsi zeneköltő, Mozart clavichordja. A több mint 200 éves hangszer asztali változata a clavichordnak, amelyen feliratok tanúskodnak: „Dieses Clavier gehört Mozarts erben”. (Ez a zongora Mozart örökségéhez tartozik.) Készítője, Stein mester a maga korában nemcsak Augsburg, hanem egész Európa legnevesebb hangszerkészítője volt. 1763 nyarán Leopold Mozart tőle vásárolta a szóban forgó instrumentumot, amikor két csodagyermekével, a 7 éves Wolfgang Amadeussal és Nannerl nevű nővérével első hangversenykörútjuk egyik állomásaként Augsburgban járt. Az apa az otthonmaradottnak megírta, hogy Stein úrtól egy kisméretű zongorácskát vett, amely alkalmas arra, hogy a gyerek utazás közben is gyakorolhasson.

A 68-as divatalbumból

Szín pompás, gazdag női és gyermekruha bemutatót láthattunk Szegeden a Fővárosi Kézműipari Vállalat termékeiből, a Csongrád megyei Kiskereskedelmi Vállalat rendezésében. A modellek bőséges választékot ígérnek megyénk vásárlóinak is, mert a két vállalat kapcsolata — az új gazdaságirányítási rendszer irányelveinek megfelelően — a lakosság igényeinek jobb kielégítése érdekében jött létre. A kereskedelem és az ipar közös piacutatót végez, s a fővárosi vállalat egyes egységei kizárólag a kiskereskedelmi vállalatok részére termelnek majd, az igényeknek megfelelően. E hasznos együttműködés eredményeképpen a bemutatott modellek egy része már karácsony előtt kapható lesz egyes szegedi üzletekben. Rendkívül változatos formák és színek jellemzik a jövő év női divatját. Bizonyára szívesen hordják majd leányaink az aranygombokkal díszített, uniformis jel-

legű sportos ruhákat, s a széleskarimájú cowboy-kalapot. Sok őszi — téli kosztümöt láthattunk, csaknem mindegyiket szőrme díszítette. Továbbra is divatosak a hosszú és rövid nadrággal készült öltönyök, műszál és fémszál szövetből is, minden színben.

Az alkalmi ruhákat romantikus stílusban terveztek, újra divat a bársony, ehhez csipkés kizárólag és zsbót alkalmaznak. Nagyon tetszettek a szivárvány minden színében tündöklő, ragyogó fémszál és műszál anyagokból készült kis- és nagystélyi ruhák.

Bájos kis maneken mutatta be a magyar alapanyagokból készült kislány ruhákat. Csaknem mindegyik yesterből készült, trapézvonalú.

A mintegy 120 modellből álló kollekciót a közelmúltban Jugoszlávia több városában is bemutatták, s ott igen nagy tetszéssel fogadták.

Somogyi Károlyné

„Léda” pezsgőszínű kosztüm, a „Renata” világoskék turek kucsma és gallér festett bársonyszőrme

Szerezze be az ünnepekre italszükségletét

BÜBOS BÜFENKÉBEN (Mérey u. 15.). Desszert borok, pezsgők, palackos borok, likőr-féleségek, koktélok nagy választékban. Utcan át kiskereskedelmi áron. Cs. m. Vendéglátó Vállalat. x. S. 102 228

A szoborkovácsolás művésze Beszélgetés Tápai Antallal

Feje gótikusan nyúlt, szemé furcsa szuggesztíóval mered a nézőre. Konok szája, külön is élő szakállá van, arca jobboldalán szemölcs és jobb fülében függő díszlik. Faodu alapzaton nyugszik, nyílásában öröközölddel. Don Quijote, a kovácsolt szobrok családjának legújabb, s talán legszebb darabja.

Művészeivel, Tápai Antallal beszélgettünk, s nem kevesebbről esett szó, mint a szoborkovácsolásnak a fémszobrászatban elfoglalt helyéről, s a hagyomány — mert évszázados tapasztalatok, s eredmények segítik mai művelőit — újraélesztésének megteremtéséről.

„Prímér” alkotásmód

Mi is a szoborkovácsolás? Könnyen megmunkálható fémből, rendszerint rézlemezéből kell, lehetőleg toldás-, forrasztásmentesen kialakítani, modellírozni, azaz kikovácsolni a szobrot. Rögön nyilvánvaló, hogy ez

„prímér”, közvetlen alkotási mód, a kézi munka művészetének erényével. Tápai Antal azonban továbbmegy kedvenc művészetének helykeresésében: elszigetelten, bár nem támogatók nélkül vallja a kovácsolásnak a fémszobrászatban elfoglalt művészeileg is elsőleges helyzetét.

— Ugyanis az anyagszerűség — mondja a művész — a szobrászat elhanyagolhatatlan törvényszerűsége. Akkor dolgozik anyagszerűen a szobrász, ha anyagának tulajdonságait kihasználja. Ha öntik a szobrot, akkor az agyag, gipsz stb. van áttranszponálva fémbe, ez pedig hamis anyagszerűség, hamis artizstikum — vagyis stíluspárodia. Persze nehéz tartolni ezzel a felfogással, hiszen a szoboröntés talán ugyanolyan régi, mint maga a művészet.

A hagyományokra támaszkodva

— Miért modern, miért lett divat ez a fajta szoborkészítés?

— Modern? Én is csak azt tudom mondani erről, mint Babits: a hagyományok összes ismerete és még egy kicsike — ez a modern. Hát én is a hagyományokra támaszkodva tettem egy lépést előre ebben a technikában. Még dolgozom rajta és az utolsó szót is kimondom egy szakmának megteremtésében, illetve továbbfejlesztésében.

Művészi öntudatát a melőzőttség szomorúságával, s önmagában hívó biztonssággal támogatja.

— Nemrégiben a Művészet című folyóirat fejtegette ezt a technikát, iskolateremtését, megemlítve, hogy „műveli még” vidéken Pápai Antal. Így írva: Pápai. Én szoborkovácsoló lakatosinakazánkóvács koromban ezzel a technikával kezdtem, s az anyagokkal való ismerkedés, a szobrásmesterség elsajátítása után, tíz éve ismét ezzel foglalkozom. Szereteni, technikájának határai, mű-

vészetének-mesterségének csínja-bínja intenzíven érdekel.

A szobrász könyvet ír

Valóban. Szobrai, portréi születéséről a legalaposabb művészi elemzéssel számol be, szervesen egészenk érdeve az elkészült szoborral. A mesterségről szóló könyvébe szánja; Munkák és napok címmel, kötet kiadását tervezi. Nagy helyet foglal el kovácsolás-esztétikájában a munka élménye, az anyagalakítás folyamata. Hogy a forma és technika szintézisében a technika az értékeesebb, hogy a forma csak ábrázol, de a technika több ennél: pótol más eszközökkel kifejezhetetlent, s aminek munkaélmény közvetítője a szerszám és a kalapács. Az évszázados hagyományokkal rendelkező ötvösművészetünk korszerű továbbfejlesztésének műfaját, az alkotótechnika becsületét tehát maximálisan védi, ennek szakmai mesterségbeli értékét szakmunkások becsülésével értékeli.

Tavasszal: Kiállítás Pesten

Műtermében gipsz, kőszobrok, formák között a kovácsolt portrék a főszereplők. Sorozatukból régebben pantheont tervezett az emberi történelem nagy alakjainak kikovácsolásával. Aztán szegedi lévén, a város történelmének nagyjait formálta meg, majd Lenin portréjával a munkásmozgalom alakjainak nyitotta meg a sort. Alkotókedve fellendült — tavasszal Pesten kiállítása nyílik. Michelangelo, Dante, Juhász Gyula, Ady, Don Quijote és a többiek mellé régi terveit szeretné megvalósítani. Katona József „arcát” exhumált koponyája után megkeresni, József Attila portréját továbbfejlesztteni. Érdekes technikai bravúrként életének három korszakát egyetlen lemezre kovácsolni, s Vietnam jai című, agyagban is dőbbenet szobrárt elkészíteni.

— A többi — mondja — legyen meglepetés.

Jakab Ágnes

Róna Péter sikere Lipcsében

A szegedi származású fiatal Róna Péter — ki már egyévi versenyeken is nyert díjakat — a „Vádbeszéd” című filmjéért Lipcsében társadalmi díjat nyert, s azok közül is a legelőkelőbbet: a Béke-világ tanács különdíját.

Amikor ezt az örömhírt közöljük, nem mulaszthatjuk el megemlíteni, hogy Róna Péter a felszabadulás előtti Dél-Magyarország ki-

adóhivatal egyik főtisztviselőjének, Róna E. Istvánnak a fia, akit a Dél-Magyarországi másik három munkatársával, Vörösmarty Györggyel, Hartmann Mihállyal és Herczeg Sándorral együtt a nyilasok hurcoltak el Szegedről baloldali és kommunista mióvultuk miatt és német haláltáborokban és munkaszolgálaton lették halálukat.

Fű, fa, lomb — a városban

Több felszólaló tanács tag kérdezte a Szeged megyei jogú városi tanács legutóbbi ülésén: védi-e törvény, rendelkezés a fákat, és mit ültetnek a Tolbuhin sugárúton a kivágott gesztenyefák helyére? A város zöld területének védelmét kísérő felszólalásokra László Ivántól, a szegedi I. kerületi tanács építési és közlekedési csoportjának vezetőjétől kértünk választ.

— A kérdés egyik feléről szólva — mondotta — a város zöld területét eddig is védelmezte egy tanácsi rendelet, amely 1955-ben lépett érvénybe mind a mai napig. Ez azonban már idejét múlt, s a fejlődés mai viszonyaihoz mérten át kell dolgozni. 1968. július 31-ig elkészítik — az Elnöki Tanács kezdeményezésére is — az új szabályrendeletet, amely a zöld övezetek fokozott védelméről szól. A többi között magában foglalja majd az új rendelkezés az

építési szabályzattal kapcsolatos fogalmakat az egységes értelmezés érdekében, továbbá parkok, sétányok, ligetek, játszóterek, ügnezett város-erdők fokozott védelmét. Meglévő értékeinkre tehát a jövőben még inkább vigyáznunk kell.

— Ami pedig a Tolbuhin sugárutat illeti — folytatta —, vagyis a Dugonics tértől a nagykörútig terjedő szakaszát, amelyen most az utat és a gyalogjárda korszerűsítettük: nem ültetünk fát. A kiöregedett gesztenyefákat nem kell sajnálni, mert többségük már néhány év múlva ügvis kipusztult volna. Különben is lombozatuk annyira beárnyékolta, lesötétítette az utcára néző lakásokat, hogy azokban nappal is villanyfényt kellett használni. Erre az útszakaszra, amely a belvárostól az iparkörzetbe visz, a közmezők kicserélésén túl mintegy négymillió forintot költöttünk. Az új úttest 14 méter

Az a robbanás ott kísért...

Nem elég vigyázni a gáztelepen

ÁFOR gáztelep. Az egy-másra rakott sokezer palack olyan együtt, mint valami hatalmas acélkapta. Az apró kockaépület — az iroda — mellett ezüstszínű csővek kúsznak a magányosan álló vasuti tartálykocsikhoz. Arrább két szín, itt töltik, rak-tározzák a propán-bután gáz „konzerveket”. Mindegyik piros felirat és felkiáltójelek: „Vigyázat! Robbanásveszély!” Az idegen szorongással követi a benfentest.

1

A propán-bután gáz jól használható, olcsó fűtőanyag. Egy idő óta szabadabban juthatnak hozzá a háztartások. A telep jelenleg 35 ezer darab különféle palackkal rendelkezik; naponta körülbelül 5 ezer üres érkezik és 5 ezer távozik teherautókon, személygépkocsiban, vagy kerékpáron. Az 1963—1965 között újjáépített berendezés ma messzi vidékek igényeit is ellátja. Szegedről viszik a propán-bután gázt Csongrád megye városiba, Békés megyébe, sőt Baranyaiba is.

Ezen a helyen 12 évvel ezelőtt mindössze egy barakkszerű épületben, nagyon primitív körülmények között tíz ember dolgozott. Ma már 60 embernek ad munkát a gáz. S ez a munka nem bonyolult, szakmunkásokat is eilig igényel.

A mozdony az iparvágányra tolja a 25—45 tonnás vasuti tartályokat. A cseppfolyós halmazállapotú gáz csővön a belső tárolókba, majd a töltőpuskákhoz jut. A leggyakoribb, 11 kilós, háztartási palackokba mindössze 50—55 másodperc alatt töltik a gázt. Közben körkörös mérlegen ellenőrzik a súlyt, s ha csak egy dekával lépi át a határt — a felesleges visszaveszik, a robbanásveszély miatt.

Veszélyes munka. Július 28-án baleset történt, egy ember meghalt, egy pedig súlyosan megsérült.

2

Joó Miklós műszaki vezető:

— Az eset után rövid idő alatt kilenc ember lépett ki tőlünk. Nem említették, hogy megijedtek, vagy félnek. Különböző okokra hivatkoztak, s néhány nap leforgása alatt kevesen lettünk. — A fiatal műszaki vezető elgondolkozva hozzátesszi: — Ha a rendszabályokat betartják, ha fegyelmeyeztek az emberek, nem történhet semmi rendkívüli.

— Julius 28-án Papdi László nem tartotta be ezeket a szabályokat?

— Nem tudom. Sok vizsgálat volt, az ckokat ma sem ismerjük pontosan. Egy kis háztartási palack eldőlt, az ajtó közelében lángftig-göny keletkezett. Akik a közelében voltak, azt mondták — Papdi lehajolt, inni akart a kannából...

Nemrég egy ÁFOR vizsgálat kimutatta, hogy az üres palackok raktárában (mert a fogyasztók rendszeresen nyitva hagyják a csapokat) veszélyesen feltöltődik a levegő. Elég lehet egy vigyázatlan mozdulatból keletkező szikra. S bekövetkezhet a baleset.

A belső tároló tartályokban összesen 120 tonna cseppfolyós pb gáz van. Több mint 40 millió kalória.

3

* Pulóveres, izmos fiatal-ember félrekapott sapkával fűtőórészve megy át az udvaron. Vidámsága clüt a többiek között uralkodó nagyon is fegyelmeyezett csend-től. Megállítom.

— A palackok körül dolgozik? — kérdelem Polacsek Antaltól.

— Változó beosztásban — mondja. — Töltők, bukta-tok, sapkázók, ma például rakodók.

— Nem fél a gáztól?

— Azt hiszem, nem.

Igaz, a többi munkás is kezd felengedni, de a hó-napokkal ezelőtt történt esetet ma is kutatják. Nincs hivatalos eredmény, nincs, akit a balesettől felelősségre lehetne vonni. A telepvezető, Szombati András ugyanazt állítja, mint a műszaki vezető: „Be kell tartani a szabályokat”.

De elég-e a megelőzés?

Önmagában kevés, csak a fegyelmeyezett munka lehet biztonságos. Azonban a módszernek — „be kell tartani a szabályokat” — más tartalma is van. A legkisebb hiba, figyelmetlenség esetén tehát nem lehet más gátja a bajnak. Nincs még valami, ami ezt megakadályozhatná? A gáztelepen is emberek dolgoznak.

4

Úgy tűnik, jelenleg valóban csak a megelőzés a védekezés egyetlen valamirevaló eszköze. A szegedi gáztelepen — eltekintve egy-két kézi műszertől — nincs olyan automata ellenőrző berendezés, amely például a veszélyes gázkoncentrációt jelezné a munkahelyeken. Szegeden nincs, Budaörsön, az ÁFOR másik telepén viszont van. Veszély esetén felberregnek a csengők, s az embereknek módjuk van cselekedni. Elérhetetlen kívánság lenne ez Szegeden? Nem valószínű, hiszen az ÁFOR most már Szegedre is tervezi ilyen automaták felcserélését. Az előkészületeket megkezdtek, s a munkások azt remélik, hogy hamarosan a munkahelyeken lesznek a csengők.

A gáztelep vezetői gondterheltek. Fillanatnyilag megvan a létszám —, de sokszor kevés az ember. A körülmények igen mostohák. A szellős színeket nem lehet fűteni. A balesetnek is gyors híre ment, elriasztja a jelenikezőket. Attól félnek, esetleg nem lesznek annyian, hogy a munkát győzzék.

Ha minden marad a régiben, ez is előfordulhat. A megoldás kézenfekvő. A szigorú fegyelmeyen kívül arra a bizonyos automatákra is szükség van.

L. F.

Matkó István